

uterque enim ex eadem edit. officium prædicationis sibi injunctum adeo strenue exercuit, ut nullis terroribus vel pœnis illud relinqueret, quoadusque per martyrium quisque eorum ad se vocantem Christum intrepidus accederet, ut talentum sibi creditum quinquies duplicatum offerret, et ab eo centies multiplicatum perpetuæ mercedis recompensationem perciperet. Si autem nosse vis quid post discessum apostoli Sergius Paulus commendato sibi gregi, quem cum apostolo Christo acquisierat, Domino fecerit, notum sit tibi et universis Hispaniarum utriusque sexus indigenis, quoniam tam per se ipsum quam etiam per suos, quos in fide Christi jam nutrierat docueratque discipulos, omnes Hispaniarum regiones peragrande earumque habitatores indesinenter docendo, adeo quosdam eorum in Christianæ fidei culmen cultumque subvexit, quatenus nullius, præterquam sui, indigerent, vel ipsi, vel quidam successorum eorum sanæ doctrinæ. Lege igitur beati Leandri, Isidori quoque, necne Braulionis, itemque Juliani, ac veterum ejusdem provinciæ doctorum catholicorum libros, et sic forsân me vera dicere comprobabis. Quod si nec ita satis tibi factum esse credideris, gestorum illius volumina ab ejusdem Pauli discipulis tribus voluminibus comprehensa diligentissima curiositate recense; et tunc quæ prius, nisi fallor, penitus ignorabas, patulo postmodum recognoscas ejusdem rei affectu. Quod si nec ita consultum tibi probare voveris, sed semper obstinatione perversa, Romanorum pontificum censuram, quorum decreto divini auctoritate firmata [cor., firmato] omnis Christi Ecclesia toto orbe regitur semper at-

que disponitur, plenus insania, contemptibilem duxeris, in tantum ut ab injuria quam impudenti facie et immoderata capacitate [cor., rapacitate] prædicto archipræsuli Theodardo irrogas, recedere nullatenus patiaris: notum sit tibi, et universis qui aliquod suffragium adjutoriumve præbent tibi super his quibus a nobis jure impeteris, quod anathematis vinculis jugiter colligati eritis atque insolubiliter innodati. Quocirca, ne injuriam tibi facere videamur, constituimus ego et qui mecum sunt quinquaginta et duo episcopi terminum tibi satisfaciendi ei, cui injuriam facis, jugiter Narbonensis Ecclesiæ pontifici, usque in festivitatem sancti Michaelis archangeli. Quod si usque ad prædictam proximam memorati archangeli solemnitatem non ei satisfeceris, ita ut in ejus proprium Ecclesiæque ipsius, totum quod abstulisti ab ejusdem pontificis jure ac ditione, integerrime et sine qualibet reservatione vel redhibitione restituas, Dei omnipotentis auctoritate, sanctorumque apostolorum Petri et Pauli, necne cunctorum Romanæ Ecclesiæ pontificum, mea quoque et omnium qui huic Treccasinæ synodo intersunt episcoporum, excommunicando excommunicamus, et maledicendo maledicimus ac perpetuo anathematis vinculo insolubiliter colligamus, et te, et maledictum tuum Ermemirum, et Frodoinum perjurum et apostatam antiepiscopum, et omnes qui aliquod tibi adjutorium contra tam injustam præsumptionem præbent, ut a statuto vel præfinito a nobis tempore ab omni cœtu Christiano semper extorres habeamini et exsortes.

ANNO DOMINI DCCCXCVI.

FORMOSUS PAPA.

NOTITIA HISTORICA.

(Apud Mansi, Conciliorum amplissima Collectio.)

Formosus religione, morum integritate atque doctrina laudatissimus, electione tumultuaria, elevante se contra eum Sergio diacono, anno Domini 791 creatus est pontifex, vere optimus, ut constat ex Luitprando. Eundem Stephano V immediate subrogatum fuisse, præter Luitprandum et Flodoardum libro quarto capite primo, asserunt omnes antiqui Romanorum pontificum scriptores, omniaque veterum Græcorum antiqua monumenta. Nam in codice Columnensi Græco supra sæpius citato, ubi redarguitur pseudosynodus Photiana, successorumque Nicolai et Adriani Romanorum pontificum series textitur, hæc habentur: Post Adrianum hunc Joannes; post Joannem Marinus; post Marinum Adrianus; alter deinde Stephanus V, deinde Formosus: post hunc alii quatuor, videlicet Bonifacius, Stephanus, Romanus, et Theodorus: et post hos Joannes, qui hæc scripsit. Quod igitur Leo Ostiensis Historiæ

Hunc Anastasius in Nicolao magnæ sanctitatis episcopum nominat. Hincmarus Rhemensis archiepiscopus, teste Flodoardo libro tertio historiæ Rhemensis capite 20, eidem scripsit, collaudans ejus quam audierat sanctitatis et scientiæ famam, querensque ejus habere familiaritatem: et ut ipse pro se dignaretur orare, vicem rependere spondens, et quædam ei munera mittens, ut sui memoriam in orationibus habeat. Episcopatum Portuensem multo tempore pie et sancte administravit, adeo ut judicio sanctissimi Nicolai papæ I dignus habitus fuerit, qui ad Bulgaros fide orthodoxa imbuedos apostolus mitteretur: cumque ibidem annis plurimis degisset, gentemque illam ad Christi fidem convertisset, majorem sibi inde gloriam comparavit. Hunc Joannes papa VIII, qui magno suo dedecore res suorum prædecessorum bene dispositas visus est aversari (nam Photium Constantinopolitanum et

jurareque coegit, se nunquam episcopatum suum repeliturum, sed laica communione contentum deinceps quieturum. Qua de causa Joannes in eum hac ratione animadverterit, non constat: nisi quod fortasse ob res male gestas, a Formoso correptus, et admonitus, ipsum velut rebellem ex albo episcoporum eradendum esse putaverit. Marinus, Joannis papae successor, virum meritis supra recensitis insignem apostolatus honore condecoratum, hac ignominia obrutum, ut par erat, erexit, erectumque haud dubie a juramento per vim et metum extorto absolvit, et pristinae dignitati restituit. Obtemperans et sententiae et mandato pontificis Formosus, episcopatum resumpsit. Cumque hoc potissimum tempore pessimorum tyrannorum invasione Romana Ecclesia gravissime affligeretur, ipse vero Formosus Portuensis episcopus toto terrarum orbe, ut supra ex Flodoardo et Luitprando ostendimus, sanctissimus simul et doctissimus haberetur et coleretur: bono totius Ecclesiae catholicae, prout saepius factum fuerat, ex episcopo Portuensi ad moderandas habenas totius orbis catholici translatus est ad episcopatum et pontificatum Romanae Ecclesiae: cujus initio, epistolam illam, quam Stylianus destinaverat ad Stephanum V, prorsusquam Romam afferretur defunctum, accepit, aliamque infra exstantem reddidit. Valde sollicitus fuit ut Carolum Simplicem filium Ludovici Balbi legitimum Galliarum regni haereditatem in regno stabiliret, ut videre est ex epistolis, quas hac de re apud Fulconem. Widonem qui ante 15 annos sibi nomen imperatoris usurpaverat, ut ex quodam antiquo diplomate docet Baronius, anno pontificatus sui 2, filium vero ejusdem Widonis Lambertum sequente anno, Occidentis imperatores legitime creavit, unxit et coronavit. Quare non aliter quam per subreptionem, ut Acta concilii

A Romani sub Joanne IX testantur, accidisse potuit, quod idem pontifex Formosus anno pontificatus sui sexto et ultimo Arnulphum vocaverit, eique coronam imperii occidentalis imposuerit. Corrigendus est igitur communis error chronographorum, qui contra praescriptum sacrorum canonum, et auctoritatem sedis apostolicae, post Carolum Calvum, Widone et Lamberto omissis, in serie Occidentalium imperatorum enumerant Arnulphum, qui legitime nunquam electus et coronatus, imperatoris titulo nunquam condecorandus erat. Per electiones et coronationes supra enarratas civium Romanorum invidiam et odium maximum incurrit; eorumque vivens simul et mortuus gravissimas injurias, contumelias ac sacrilegia sustinuit. De iis quae a Romanis civibus passus est vivens, Luitprandus lib. 1, cap. 8, his verbis enarrat: Hoc in tempore Formosus papa religiosus a Romanis vehementer afflictabatur, cujus et hortatu rex Arnulphus Romam advenerat. In cujus ingressu ulciscendo papae injurias multos Romanorum principes obvium sibi properantes decollari praecipit. Quas injurias, quaeve probra successores illius Stephanus VI et Sergius III; vel per facti ignorantiam, vel per summum sacrilegium eidem pontifici intulerit, quomodo exhumatus et tribus digitis mutilatus sit, iteratis et repetitis ordinibus eorum quos Formosus ordinaverat, dicam infra ad Stephanum VI.

Anno Domini 896 pontificem a scriptoribus hujus temporis valde commendatum obisse, postquam sex annis sedem pontificiam tenuisset, testantur Regino, Luitprandus et Adamus Bremensis. Errant ergo recentiores qui anno 895, anno pontificatus sui quinto, eundem ex hac vita decessisse scribunt. (BARON. tom. X *Annalium*.)

INVECTIVA IN ROMAM PRO FORMOSO PAPA.

(Blanchini, Prolegomena ad Librum Pontificalem edit. Rom.-Vatic.)

.....
prophetiae hujus, auferet Deus partem ejus de libro vitae, et de civitate sancta, et de his quae scripta sunt in libro isto^b. Igitur quia didicimus in sancta Romana Ecclesia, quae est mater omnium Ecclesiarum, non habens maculam aut rugam, aut talia hujusmodi, nuper aliquid novi, et ante tempora invisit et inauditi accidisse, quod flendo magis quam disputando consentimus, et nimio terrore tabescimus. Contriti namque, et contristati, ac vehementi stupore detenti, silere potius optaremus quam loqui. Sed conceptum sermonem tenere quis possit^d? Tortuosus ille, prohi dolor! et saevissimus anguis, qui primos protoplastas callida deceptione fraudis, ab amoenitatis paradisi gaudiis expulit, jam sibilans, colla trifulcis linguis erigit; et Romanam Ecclesiam sui li...o...^f, veneni turbare non desinit. Sed divina Domini et Salvatoris nostri Jesu Christi dextera, Lernaeum colubrum, in Arcadiae paludibus

C latitantem, cui abscisso uno, tria suberescebant capita, deifice conteret; et qui beatum Petrum per undas siccis ambulare fecit plantis, Ecclesiam suam immensis undique pelagi fluctibus agitatam, portum salutis attingere faciet; Jordaneque transmissa, abrupta Gericho, ad aeterna coelestis Jerusalem gaudia feliciter ingredi permittet. Mysterium^e tamen, et valde mirandum est, cum omnes Ecclesiae, tam cismarinæ, quam transmarinæ, in proprio statu permanceant, sola Romana Ecclesia procellosis ab fluctibus navitas suos mortis proximos redundat^h. Ad propositum itaque redeamus; et scandala, quibus, Roma auctrice, pusilli et magni scandalizantur, lugendo potius, quam sermones exprimendo dinumeremus. Leges siquidem mundanae et canonicae, scita quoque barbarica sancunt, et omnimodis determinant, ut violatores sepulcrorum inter infames habeantur; ita ut clerici canonicis regulis subjiciantur, laici vero voce prodita: quod lupi meruit videre

^a Cod., mendose, *deleas*.

^b Apocalypsis, cap. xxii, v. 19.

^c Supple *haec*.

^d Job, c. iv, v. 2.

^e Cod.; mendose, *sybila collo*.

^f Lege, *livore*.

^g Secundis curis, *mirum, pro, mysterium*.

^h Cod., primis curis, *redundate: soloscium*

ⁱ Id est P. Virgilii Maronis.